

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата юридичних наук, доцента,
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін
та економічної безпеки

Донецького державного університету внутрішніх справ

Кадали Віталія Віталійовича

на дисертаційну роботу Валентини Вікторівни Нежевело
«Правові засади публічного адміністрування у сфері користування
землями державної та комунальної форм власності»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Відносини щодо земель державної та комунальної форм власності завжди знаходяться в центрі уваги законодавця, суспільства, органів державної влади, громадських діячів, юристів, науковців, тощо. Реалії сьогодення, пов'язані з умовами відкриття ринку землі, воєнною збройною агресією проти України, виводять питання ефективного публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності на одні з перших серед завдань держави.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертацію виконано на базі Сумського національного аграрного університету. Методологічною основою дисертації є сукупність методів і прийомів наукового пізнання, що дали можливість системно досліджувати правові засади публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності. Досить логічним на науково обґрунтованим є вибір методів дослідження, за допомогою яких розкрита проблема та сформовані відповідні висновки та пропозиції. Слід зазначити, що підбір загальнонаукових та спеціальних інформаційно-правових методів дозволив обґрунтувати результати дисертаційного дослідження з наукової точки зору та довести правильність запропонованих у роботі висновків.

Винесені на захист наукові положення дисертаційного дослідження належним чином були оприлюднені у фахових та іноземних наукових виданнях. У зазначених публікаціях науково обґрунтовано та визначено завдання, проблеми та шляхи їх вирішення.

Під час підготовки дисертаційного дослідження авторкою було використано 251 джерело наукової та інформаційної літератури як національних так і іноземних авторів. Широкий діапазон використаних джерел говорить про всебічний аналіз проблематики, вивчення наукових думок вчених із питань пов'язаних з земельними відносинами, діяльністю спеціальних органів у сфері використання земель державної та комунальної форм власності.

Науковість та обґрунтованість сформованих у роботі висновків забезпечена належною та об'єктивною кількістю емпіричного матеріалу, матеріалів конкретних судових рішень, статистичних даних.

Актуальність роботи дисертантки підтверджується в тому числі і

наявної військової агресії та загрози голоду внаслідок цього в окремих країнах світу (стор.51-52). Вдалою є позиція авторки і щодо збереження за Державною службою України з питань геодезії, землеустрою та кадастру виключно сервісної функції (стор.123). До безумовного позитиву роботи слід віднести і аналіз та використання судової практики (стор. 136-137, 159). Підтримується позиція авторки і щодо того, що юрисдикційна конкуренція спорів у сфері користування землями державної та комунальної власності впливає на вибір належного способу захисту. Приналежність земельного спору до господарської юрисдикції обмежена обранням тільки такого способу захисту, як визнання недійсним акту органу державної влади, місцевого самоврядування. Господарським кодексом також визначено рамки обрання способів захисту: можна обрати тільки такі способи захисту, які прямо прописані у законах. У той же час, адміністративна чи загальна юрисдикція земельних спорів дозволяє обрати і такий спосіб захисту, як оскарження дій, бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування. При цьому, адміністративний суд чи суд загальної юрисдикції може захистити право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом чи судом у визначених законом випадках. Тобто в більшості своїй суди не обмежені тільки тими способами захисту, які конкретно прописані у законі. Доречними є пропозиції авторки з огляду на воєнну агресію проти України щодо змін у сфері користування землями комунальної та державної власності (стор. 167).

Зв'язок роботи з науковими програми, темами, планами.

Роботу виконано у відповідності до норм Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», з врахуванням Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (підтриманих Указом Президента України №722/2019 від 30.09.2019 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1), відповідно до Національної економічної стратегії на період до 2030 року, Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, а також науково-дослідних тематик кафедри приватного та соціального права Сумського національного аграрного університету «Актуальні проблеми приватного та соціального права» (номер державної реєстрації 0117U002574) та «Питання правового регулювання приватних та соціальних відносин в сучасних умовах» (номер державної реєстрації 0122U002261).

Новизна представлених результатів проведеного здобувачем дослідження.

Представлені Валентиною Вікторівною Нежевело результати праці засвідчують наукову новизну дисертаційного дослідження, яка полягає у розробці комплексного підходу спрямованого на дослідженні правових засад публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності.

На основі проведеного дослідження сформовано низку положень, що мають важливе значення для публічного адміністрування, земельного права, правозастосування в земельних правовідносинах. Набули подальшого розвитку наукові ідеї про важливість для вітчизняного суспільства належного правового

режиму щодо користування землями комунальної та державної форм власності, особливо враховуючи сучасні реалії.

Можна стверджувати, що дисертаційне дослідження проведено на високому науково-методичному та методологічному рівнях, результати та основні положення дисертації, що виносяться на захист, відповідають усім вимогам що висуваються для здобуття ступеня доктора філософії, є обґрунтованими, логічними, мають відповідний ступінь наукової новизни та практичне значення, тому, зважаючи на вище викладене, можемо зробити висновок про те, що здобувачка в достатній мірі опанувала методологію наукової діяльності та заслуговує на позитивну оцінку опонента.

Обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації.

Дисертація Валентини Вікторівни Нежевело є одним із перших в Україні комплексних досліджень правових засад публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності. У роботі представлений критичний аналіз попередніх наукових розробок, логічно доводиться необхідність перегляду окремих положень наукової думки щодо процесів, які проходять у суспільному житті та у наукових позиціях щодо формування правових основ публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності.

Висновки зроблені здобувачкою в роботі мають достатній рівень обґрунтування, цілий ряд положень та пропозицій сформульовано вперше, вони мають високий ступінь наукової новизни, їх обґрунтованість не викликає зауважень. Пропозиції щодо змін до законодавства належним чином обґрунтовані та логічно доведено їх практичну значимість. Рекомендації в дисертаційній роботі науково аргументовані та ґрунтуються на висновках дослідження.

Здійснено якісний аналіз законодавства Європейського Союзу в сфері досліджуваної тематики (стор. 165-177).

Корисним є вивчення позитивного досвіду Франції щодо чіткого розмежування адміністративного договору від інших видів договорів. Цей досвід є вагомим для України, оскільки як у національній доктрині, так і у національному законодавстві відсутнє таке чітке розмежування (стор. 171-172).

У роботі вдало виокремлено проблемні ситуації, коли деякі підзаконні нормативно-правові акти втратили чинність, проте органами виконавчої влади не прийнято нові. Вагому увагу приділено і формальному об'єднанню кадастрів, що потребує свого удосконалення. Вдало дисертантом акцентовано на необхідності впровадження інформаційної взаємодії між всіма кадастрами (стор.187-188).

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності.

Постановка завдань, визначення об'єкту, предмету та мети дослідження чіткі і зрозумілі, та повною мірою відповідають встановленим вимогам.

Метою дослідження є визначення сутності та особливостей правових засад публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності, з врахуванням специфіки та значущості такого

законодавчого регулювання і розробка науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо його вдосконалення на підставі аналізу наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, комплексного аналізу норм чинного національного законодавства та практики реалізації, зарубіжного досвіду.

Методологічною основою дисертації визначено сукупність методів і прийомів наукового пізнання, що дали можливість системно досліджувати правове регулювання засад публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності. Підбір методів наукового дослідження дає можливість говорити про системність, науковість та логічність при здійсненні дисертаційного дослідження та, відповідно, при підготовці висновків та науково обґрунтованих пропозицій, викладених у роботі.

Поставлені наукові завдання та мету дослідження виконано на належному методологічному рівні, що свідчить про те, що дисертантка оволоділа компетенціями властивими рівню доктора філософії.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Теоретичним значенням даної роботи є, перш за все те, що через компіляцію різних науково-практичних теорій розвитку сформовано правове забезпечення публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності.

Наукове та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані положення, висновки та пропозиції мають суспільний інтерес, можуть бути використані у науково-дослідній сфері, у навчальному процесі, у правотворчій та практичній діяльності.

Отримані результати дисертаційного дослідження на тему «Правові засади публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності» можуть бути використані в подальшій науковій діяльності дослідників у сфері земельного права, діяльності контролюючих органів; при підготовці наукових публікацій та монографій, в освітньому процесі юридичних закладів вищої освіти.

Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення.

Дослідження Валентини Вікторівни Нежевело викладене українською мовою, має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та порядку присудження ступеня доктора філософії. Дисертація складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, кожен з яких поділений на відповідні підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 250 сторінок.

Анотація у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, де наведено перелік публікацій, в яких викладені основні результати роботи. Анотація викладена українською та англійською мовами.

У вступі дисертаційної роботи розкривається актуальність теми та її значимість для дослідження з позицій правової науки та основних аспектів публічного адміністрування.

У першому розділі, присвяченому загальній характеристиці публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності здобувачка досліджує поняття публічного адміністрування у сфері

історико-правові аспекти публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності, зміст та принципи публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності.

У другому розділі роботи авторкою досліджується реалізація публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності. Авторкою проаналізовано суб'єкти публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності, організаційно-інституційне забезпечення публічного адміністрування у даній сфері. Також здобувачка окреслила правові засоби публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності.

Третій розділ присвячено висвітленню концептуальних напрямів та шляхів удосконалення публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності. Авторкою проаналізовано зарубіжний досвід публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності. Окремо визначено напрями удосконалення законодавства щодо публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності.

В кінці кожного розділу дисертації зроблено відповідні висновки, в яких надаються конкретні пропозиції та рекомендації. Висновки відповідають отриманим результатам, завданням та меті дослідження, мають вагому аргументацію, належним чином обґрунтовані і характеризуються високим рівнем достовірності.

Аналіз змісту дисертації дозволяє зробити висновок, що робота відповідає встановленим вимогам та є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Схвалюючи в цілому роботу, слід звернути увагу на окремі дискусійні моменти та окремі недоліки, які загалом не впливають на позитивну оцінку роботи.

Вважаю, не зовсім доречним висновок авторки за аналізом праці Р.М. Курильцева: «Так, систему публічного управління у сфері використання та охорони земель автор визначає як «тріаду» оптимальних взаємозв'язків «права», «відповідальності» та «обмеження». Саме така «тріада» здатна впровадити як приватні, громадські, так і державні інтереси у сфері землекористування та врахувати соціальний, екологічний, організаційний та економічний фактори [52, с. 155]. Воєнна агресія Російської Федерації актуалізує також питання безпеки та розмінування значної кількості територій» (стор.59). Можливо, більш доцільним було б зазначити, що з огляду на воєнну агресію проти України є потреба у взаємозв'язку приватних, громадських та державних інтересів щодо вирішення питань безпеки та розмінування значної кількості територій.

Крім того, слід не погодитися з думкою авторки, що земля не зменшує свої корисні властивості (стор. 51, стор. 60), адже існують непоодинокі випадки коли нераціональне користування призводить до того, що зменшуються її корисні властивості, або дані обставини можуть статися внаслідок природних

смугах тощо. Про це, в подальшому, зазначає і сама авторка – що ерозія, забруднення земель, їх закислення та засолення, виснаження родючого шару ґрунту може призвести до глобальних екологічних проблем, катастроф.

Викликає питання запропонована авторкою періодизація розвитку публічного адміністрування як науки та публічного адміністрування за предметом дослідження, а саме: перший період обумовлений впровадженням Нового курсу Ф. Рузвельта (20-50-ті роки ХХ сторіччя). Другий період датується серединою ХХ сторіччя та характеризується виникненням і активним розвитком «школи людських відносин». Третій період охоплює 50-80 роки ХХ сторіччя. (стор. 62-64). Тобто другий період не є періодом, адже авторка його не виокремлює і він поглинається з одного боку першим, а з іншого, третім періодом. В даному випадку доцільніше вести мову про виникнення і активний розвиток «школи людських відносин» на рубежі двох періодів.

Безумовним позитивом роботи є здійснення емпіричних досліджень у вигляді он-лайн опитувань, разом з тим невизначеною є аудиторія респондентів, їхня фаховість та дотичність до дослідження та чому їх кількість склала саме 50 осіб.

Проте, перелічені недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, робота виконана з дотриманням всіх вимог, що висуваються до даного виду праць і заслуговує на присудження авторці наукового ступеня доктор філософії в галузі права.

Загальний висновок по дисертації про відповідність роботи встановленим вимогам.

Дисертація Валентини Вікторівни Нежевело на тему «Правові засади публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності, за своїм змістом відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022р., а її авторка, Валентина Вікторівна Нежевело, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін
та економічної безпеки

Донецького державного університету внутрішніх справ

Віталій КАДАЛА